

**Κατευθυντήριες Οδηγίες του Ο.Ο.Σ.Α. για τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις:
Συστάσεις για υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά
σε παγκόσμιο πλαίσιο**

Πρόλογος

1. Οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες του ΟΟΣΑ για τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις* (οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες*), αποτελούν συστάσεις των κυβερνήσεων προς τις πολυεθνικές επιχειρήσεις. Οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* έχουν σκοπό να εξασφαλίσουν ότι η λειτουργία των εν λόγω επιχειρήσεων εναρμονίζεται με κυβερνητικές πολιτικές, να ενδυναμώσουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ επιχειρήσεων και των κοινωνιών στις οποίες δραστηριοποιούνται, να βοηθήσουν στη βελτίωση του κλίματος για τις ξένες επενδύσεις και να αυξήσουν τη συμβολή των πολυεθνικών επιχειρήσεων στην αειφόρο ανάπτυξη. Οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* αποτελούν μέρος της *Δήλωσης του ΟΟΣΑ για τις Διεθνείς Επενδύσεις και τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις* τα άλλα στοιχεία της οποίας αφορούν την εθνική μεταχείριση, τις συγκρουόμενες απαιτήσεις έναντι των επιχειρήσεων και τα κίνητρα και αντικίνητρα για τις διεθνείς επενδύσεις. Οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* παρέχουν εθελοντικές αρχές και πρότυπα υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς, σύμφωνης με την εφαρμοστέα νομοθεσία και με διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα. Εντούτοις, οι χώρες που έχουν προσχωρήσει στις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* δεσμεύονται επίσημα να τις εφαρμόζουν σύμφωνα με την Απόφαση του Συμβουλίου του ΟΟΣΑ για τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες του ΟΟΣΑ για τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις*. Εντούτοις, ζητήματα που καλύπτονται από τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* μπορούν επίσης να διέπονται από το εθνικό δίκαιο και από διεθνείς δεσμεύσεις.
2. Η διεθνής επιχειρηματική δραστηριότητα έχει υποστεί ευρείες διαρθρωτικές αλλαγές και οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* έχουν εξελιχθεί ούτως ώστε να αντανακλούν τις αλλαγές αυτές. Με την άνοδο των βιομηχανιών υπηρεσιών και υψηλής τεχνολογίας και με την εξάπλωση της οικονομίας του Διαδικτύου, οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών και τεχνολογίας διαδραματίζουν διαρκώς σημαντικότερο ρόλο στη διεθνή αγορά. Οι μεγάλες επιχειρήσεις εξακολουθούν να κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο των διεθνών επενδύσεων και παρατηρείται τάση για υψηλής κλίμακας διεθνείς συγχωνεύσεις. Συγχρόνως, έχουν αυξηθεί οι διεθνείς επενδύσεις μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων οι οποίες παίζουν πλέον σημαντικό ρόλο στη διεθνή σκηνή. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, όπως και οι ομόλογές τους εθνικές, περιλαμβάνουν πλέον πολλές διαφορετικές μορφές επιχειρηματικών συμφωνιών και οργανωτικών δομών. Στρατηγικές συμμαχίες και στενότερες σχέσεις με προμηθευτές και υπεργολάβους τείνουν να κάνουν λιγότερο διακριτά τα όρια της επιχείρησης.
3. Η ταχεία εξέλιξη στη διάρθρωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων, αντανακλάται επίσης στις δραστηριότητές τους στον αναπτυσσόμενο κόσμο, όπου οι ξένες άμεσες επενδύσεις έχουν αυξηθεί ταχύτατα. Στις αναπτυσσόμενες χώρες οι πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν διαφοροποιήσει τις δραστηριότητές τους και έχουν επεκταθεί, πέραν της πρωτογενούς παραγωγής και της εξορυκτικής βιομηχανίας, στην κατασκευή, συναρμολόγηση, ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και στις υπηρεσίες. Ένα άλλο σημαντικό γεγονός είναι η ανάδυση πολυεθνικών επιχειρήσεων σε αναπτυσσόμενες χώρες ως μείζονες διεθνείς επενδυτές.
4. Οι δραστηριότητες των πολυεθνικών επιχειρήσεων στους τομείς του διεθνούς εμπορίου και των επενδύσεων, έχουν ενισχύσει τους δεσμούς που συνδέουν τις διάφορες χώρες και τις διάφορες περιφέρειες του κόσμου. Οι δραστηριότητες

αυτές δημιουργούν σημαντικά οφέλη τόσο για τις χώρες προέλευσης όσο και για τις χώρες υποδοχής. Τα οφέλη αυτά συγκεκριμενοποιούνται όταν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις προμηθεύουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες που επιθυμούν οι καταναλωτές σε ανταγωνιστικές τιμές και όταν οι μέτοχοί τους απολαμβάνουν ικανοποιητικών αποδόσεων. Οι εμπορικές και επενδυτικές τους δραστηριότητες συμβάλλουν στην αποτελεσματική χρήση κεφαλαίου, τεχνολογίας και ανθρώπινων και φυσικών πόρων. Διευκολύνουν την μεταφορά τεχνολογίας ανά τον κόσμο και την ανάπτυξη τεχνολογιών προσαρμοσμένων στις τοπικές ανάγκες. Μέσω συστηματικής εκπαίδευσης και εκμάθησης κατά την εκτέλεση της εργασίας, οι επιχειρήσεις συμβάλλουν επίσης στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στις χώρες υποδοχής.

5. Η φύση, το εύρος και η ταχύτητα των οικονομικών αλλαγών προσφέρουν νέες στρατηγικές προκλήσεις για τις επιχειρήσεις και τους παράγοντες που ενδιαφέρονται γι' αυτές. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν την ευκαιρία να εφαρμόσουν πολιτικές βέλτιστης πρακτικής στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης, που έχουν στόχο τη συνοχή οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών σκοπών. Η δυνατότητα των πολυεθνικών να προωθήσουν την αειφόρο ανάπτυξη ενισχύεται όταν το εμπόριο και οι επενδύσεις διεξάγονται σε πλαίσιο ανοιχτών, ανταγωνιστικών και κατάλληλα ρυθμισμένων αγορών.
6. Πολλές πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν αποδείξει ότι η τήρηση υψηλών προτύπων επιχειρηματικής συμπεριφοράς μπορεί να βελτιώσει την ανάπτυξη. Οι ανταγωνιστικές δυνάμεις του σήμερα είναι έντονες και οι πολυεθνικές επιχειρήσεις βρίσκονται αντιμέτωπες με διάφορους νομικούς και κοινωνικούς κανόνες. Στο πλαίσιο αυτό, ορισμένες επιχειρήσεις θα μπορούσαν να μπουν στον πειρασμό να παραβλέψουν τις ορθές αρχές και πρότυπα συμπεριφοράς, προκειμένου να αποκτήσουν αθέμιτα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Τέτοιες πρακτικές ολίγων επιχειρήσεων μπορεί να βλάψουν τη φήμη των πολλών και να προκαλέσουν τις ανησυχίες της κοινής γνώμης.
7. Πολλές επιχειρήσεις έχουν ανταποκριθεί στις ανησυχίες αυτές με την υιοθέτηση εσωτερικών προγραμμάτων, καθώς και συστημάτων διοίκησης και καθοδήγησης που καταδεικνύουν τη δέσμευσή τους να ακολουθούν οι ίδιοι και τα στελέχη τους καλή επιχειρηματική συμπεριφορά. Ορισμένες έχουν κάνει χρήση συμβουλευτικών και ελεγκτικών υπηρεσιών, καθώς και υπηρεσιών πιστοποίησης, συμβάλλοντας στη συσσώρευση εμπειρίας στους τομείς αυτούς. Οι επιχειρήσεις έχουν επίσης συμβάλει στην προώθηση του κοινωνικού διαλόγου σχετικά με το τι συνιστά υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά και έχουν εργαστεί με τους ενδιαφερόμενους παράγοντες, και στο πλαίσιο πρωτοβουλιών πολλαπλών ενδιαφερόντων, προκειμένου να θεσπίσουν κατευθύνσεις για υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά. Οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* διευκρινίζουν τις κοινές προσδοκίες των κυβερνήσεων που προσχωρούν σε αυτές ως προς την συμπεριφορά των επιχειρήσεων και αποτελούν σημείο αναφοράς για τις επιχειρήσεις και άλλους ενδιαφερόμενους παράγοντες. Ως εκ τούτου, οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* συμπληρώνουν και ενισχύουν τις ιδιωτικές προσπάθειες καθορισμού και εφαρμογής υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς.
8. Οι κυβερνήσεις συνεργάζονται μεταξύ τους αλλά και με άλλους παράγοντες για την ενίσχυση του διεθνούς νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας των επιχειρήσεων. Η εκκίνηση αυτής της διαδικασίας μπορεί να τοποθετηθεί στο έργο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας στις αρχές του εικοστού αιώνα. Η υιοθέτηση, το 1948, της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του

Ανθρώπου από τα Ηνωμένα Έθνη υπήρξε άλλο ένα ορόσημο. Ακολουθήθηκε από τη διαρκή ανάπτυξη προτύπων σχετικών με πολλούς τομείς της υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς – διαδικασία που εξακολουθεί έως σήμερα. Ο ΟΟΣΑ έχει συμβάλει σημαντικά σε αυτή τη διαδικασία με την ανάπτυξη προτύπων που καλύπτουν τομείς όπως το περιβάλλον, η καταπολέμηση της διαφθοράς, τα συμφέροντα των καταναλωτών, η εταιρική διακυβέρνηση και η φορολογία.

9. Κοινός στόχος των κυβερνήσεων που προσχωρούν στις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* είναι να ενθαρρύνουν τη θετική συμβολή των πολυεθνικών επιχειρήσεων στην οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική πρόοδο και να ελαχιστοποιήσουν τις δυσκολίες που μπορεί να δημιουργήσει η λειτουργία των πολυεθνικών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι κυβερνήσεις συνεργάζονται με τις πολλές επιχειρήσεις, συνδικαλιστικές ενώσεις εργαζομένων και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις που επιδιώκουν τον ίδιο στόχο. Οι κυβερνήσεις μπορούν να συμβάλλουν υιοθετώντας αποτελεσματικά εθνικά πλαίσια πολιτικής, που να περιλαμβάνουν σταθερή μακρο-οικονομική πολιτική, μη διακριτική μεταχείριση των επιχειρήσεων, κατάλληλο νομικό πλαίσιο και σύστημα προληπτικού ελέγχου, αμερόληπτο δικαστικό και αστυνομικό σύστημα και αποτελεσματική και έντιμη δημόσια διοίκηση. Οι κυβερνήσεις μπορούν επίσης να συμβάλλουν με την υιοθέτηση και προώθηση κανόνων και πολιτικών που να υποστηρίζουν την αειφόρο ανάπτυξη και με συνεχιζόμενες μεταρρυθμίσεις που να στοχεύουν στην αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα. Οι κυβερνήσεις που προσχωρούν στις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* αναλαμβάνουν την υποχρέωση συνεχούς βελτίωσης της εθνικής και διεθνούς πολιτικής τους με σκοπό τη βελτίωση της ευημερίας και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου του συνόλου της κοινωνίας.

I. Έννοιες και αρχές

1. Οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* αποτελούν κοινές συστάσεις των κυβερνήσεων προς τις πολυεθνικές επιχειρήσεις. Περιλαμβάνουν αρχές και πρότυπα καλής πρακτικής, σύμφωνης με την εφαρμοστέα νομοθεσία και διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα. Η τήρηση των *Κατευθυντήριων Οδηγιών* από τις επιχειρήσεις είναι εθελοντική και μη νομικά δεσμευτική. Εντούτοις, ορισμένα θέματα που καλύπτονται από τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* μπορούν επίσης να διέπονται από το εθνικό δίκαιο ή από διεθνείς δεσμεύσεις.
2. Η τήρηση της εθνικής νομοθεσίας είναι η πρώτη υποχρέωση των επιχειρήσεων. Οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* δεν αποτελούν υποκατάστατο ούτε και θα πρέπει να θεωρούνται ότι υπερισχύουν της εθνικής νομοθεσίας. Μολονότι, σε αρκετές περιπτώσεις, οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* βαίνουν πέραν της νομοθεσίας, δεν πρέπει και δεν προορίζονται να θέτουν μια επιχείρηση αντιμέτωπη με αντικρουόμενες απαιτήσεις. Εντούτοις, σε χώρες όπου η εθνική νομοθεσία συγκρούεται με τις αρχές και τα πρότυπα των *Κατευθυντήριων Οδηγιών*, οι επιχειρήσεις πρέπει να αναζητούν τρόπους ούτως ώστε να τηρούνται κατά το μέτρο του δυνατού οι εν λόγω αρχές και πρότυπα, χωρίς να παραβιάζεται η εθνική νομοθεσία.
3. Δεδομένου ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις ασκούν τη δραστηριότητά τους ανά τον κόσμο, η διεθνής συνεργασία στον τομέα αυτό θα πρέπει να εκτείνεται σε όλες τις χώρες. Οι Κυβερνήσεις που προσχωρούν στις *Κατευθυντήριες Οδηγίες*

ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις που λειτουργούν στο έδαφός τους να τηρούν τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* οπουδήποτε δραστηριοποιούνται, λαμβάνοντας υπ'όψη τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας υποδοχής.

4. Ακριβής ορισμός της έννοιας των πολυεθνικών επιχειρήσεων δεν απαιτείται για τους σκοπούς των *Κατευθυντήριων Οδηγιών*. Οι επιχειρήσεις αυτές δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Πρόκειται συνήθως για επιχειρήσεις ή άλλες οντότητες εγκατεστημένες σε περισσότερες από μία χώρες και συνδεδεμένες μεταξύ τους έτσι ώστε να μπορούν να συντονίζουν τις δραστηριότητές τους ποικιλοτρόπως. Μία ή περισσότερες από τις οντότητες αυτές μπορεί να είναι σε θέση να ασκεί σημαντική επιρροή στις δραστηριότητες των υπολοίπων, ωστόσο, ο βαθμός αυτονομίας τους στα πλαίσια της επιχείρησης διαφέρει από πολυεθνική σε πολυεθνική. Το κεφάλαιό τους μπορεί να είναι ιδιωτικό, κρατικό ή μικτό. Οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* απευθύνονται σε όλες τις οντότητες μίας πολυεθνικής (μητρική εταιρία ή/και τοπικές οντότητες). Ανάλογα με την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους, αναμένεται από τις διάφορες οντότητες να συνεργάζονται μεταξύ τους για την τήρηση των *Κατευθυντήριων Οδηγιών*.
5. Οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες* δεν έχουν σκοπό να δημιουργήσουν διαφορετική μεταχείριση πολυεθνικών και εγχώριων επιχειρήσεων: αντανakλούν την καλή πρακτική που πρέπει να ακολουθούν όλες οι επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, αναμένεται η ίδια συμπεριφορά τόσο από τις πολυεθνικές όσο και από τις εγχώριες επιχειρήσεις όσον αφορά την τήρηση των *Κατευθυντήριων Οδηγιών*, στο μέτρο που αυτές τις αφορούν.
6. Οι κυβερνήσεις επιθυμούν να ενθαρρύνουν την ευρύτερη δυνατή τήρηση των *Κατευθυντήριων Οδηγιών*. Αν και αναγνωρίζεται ότι οι μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις μπορεί να μην έχουν τις ίδιες δυνατότητες με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις, οι κυβερνήσεις που προσχωρούν στις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* τις προτρέπουν να τηρούν τις συστάσεις που περιλαμβάνονται σε αυτές στο μέτρο του δυνατού.
7. Οι κυβερνήσεις που προσχωρούν στις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* δεν θα πρέπει να τις χρησιμοποιήσουν με σκοπό τον προστατευτισμό ή με τρόπο που να θέτει υπό αμφισβήτηση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των χωρών στις οποίες επενδύουν οι πολυεθνικές.
8. Οι κυβερνήσεις έχουν το δικαίωμα να καθορίζουν τους όρους λειτουργίας των πολυεθνικών επιχειρήσεων στην επικράτειά τους, υπό την επιφύλαξη του διεθνούς δικαίου. Οι οντότητες μίας πολυεθνικής επιχείρησης που είναι εγκατεστημένες σε διαφορετικές χώρες, υπόκεινται στους νόμους που ισχύουν στις χώρες αυτές. Όταν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις υπόκεινται σε αντικρουόμενες απαιτήσεις εκ μέρους των χωρών που προσχωρούν στις οδηγίες ή εκ μέρους τρίτων χωρών, οι εμπλεκόμενες κυβερνήσεις παροτρύνονται να συνεργάζονται καλή τη πίστει για την επίλυση προβλημάτων που μπορεί να ανακύψουν.
9. Οι κυβερνήσεις που προσχωρούν στις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* τις υιοθετούν με τη δέσμευση να τηρήσουν την υποχρέωση που έχουν να μεταχειρίζονται τις επιχειρήσεις με ίσο τρόπο και σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και τις συμβατικές τους υποχρεώσεις.

10. Η χρήση των κατάλληλων διεθνών μηχανισμών επίλυσης διαφορών, περιλαμβανομένης και της διαιτησίας, ενθαρρύνεται ως μέσο διευκόλυνσης της επίλυσης νομικών προβλημάτων που ανακύπτουν μεταξύ επιχειρήσεων και κυβερνήσεων των χωρών υποδοχής.
11. Οι κυβερνήσεις που προσχωρούν στις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* τις εφαρμόζουν και ενθαρρύνουν την τήρησή τους. Συνιστούν Εθνικά Σημεία Επαφής, τα οποία προωθούν τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* και χρησιμεύουν ως φόρουμ για τη συζήτηση κάθε θέματος σχετικού με τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες*. Οι κυβερνήσεις συμμετέχουν επίσης σε διαδικασίες αναθεώρησης και διαβουλεύσεων για την εξέταση θεμάτων σχετικών με την ερμηνεία των *Κατευθυντήριων Οδηγιών* σε έναν συνεχώς εξελισσόμενο κόσμο.

II. Γενικές αρχές

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να λαμβάνουν πλήρως υπ' όψιν τις πολιτικές των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται καθώς και τις απόψεις άλλων ενδιαφερομένων παραγόντων. Σχετικά:

A. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει:

1. Να συμβάλλουν στην οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική πρόοδο με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη.
2. Να σέβονται τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα εκείνων που επηρεάζονται από τις δραστηριότητές τους.
3. Να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της εγχώριας δυναμικότητας μέσω στενής συνεργασίας με την τοπική κοινωνία και τους εγχώριους επιχειρηματίες αναπτύσσοντας συγχρόνως τις δραστηριότητες της επιχείρησης στην εγχώρια και ξένη αγορά, με τρόπο σύμφωνο με τις υγιείς επιχειρηματικές πρακτικές.
4. Να ενθαρρύνουν τη δημιουργία ανθρώπινου δυναμικού, ιδίως με τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και με τη διευκόλυνση της επιμόρφωσης των εργαζομένων σε αυτές.
5. Να μην επιζητούν ή αποδέχονται εξαιρέσεις μη προβλεπόμενες στο νομοθετικό πλαίσιο το σχετικό με τα ανθρώπινα δικαιώματα, το περιβάλλον, την υγεία, την ασφάλεια, την εργασία, τη φορολογία, τα οικονομικά κίνητρα ή άλλους τομείς.
6. Να υποστηρίζουν και να τηρούν ορθές αρχές εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς και να αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν ορθές πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, και τούτο και σε επίπεδο ομίλων επιχειρήσεων.
7. Να αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν αποτελεσματικές πρακτικές αυτορρύθμισης και συστήματα διοίκησης που ευνοούν σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των επιχειρήσεων και των κοινωνιών στις οποίες δραστηριοποιούνται.

8. Να προωθούν την ενημέρωση των εργαζομένων όσον αφορά τις πολιτικές της εταιρείας καθώς και την τήρησή τους, με την κατάλληλη διάδοση των πολιτικών αυτών, μέσω, ιδίως, εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
9. Να μη λαμβάνουν μέτρα διακριτικής μεταχείρισης ή πειθαρχικά μέτρα εναντίον εργαζομένων που αναφέρουν καλή τη πίστη στην διοίκηση ή, ενδεχομένως, στις αρμόδιες δημόσιες αρχές, πρακτικές που παραβιάζουν τον νόμο, τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες* ή τις πολιτικές της επιχείρησης.
10. Να ασκούν τη δέουσα επιμέλεια λαμβάνοντας υπόψη τον κίνδυνο, για παράδειγμα ενσωματώνοντάς την στα συστήματα διαχείρισης κινδύνου που διαθέτουν, για τον προσδιορισμό, την πρόληψη και το μετριασμό υφιστάμενων και ενδεχόμενων δυσμενών επιπτώσεων όπως περιγράφονται στις παραγράφους 11 και 12, και να λογοδοτούν σχετικά με την αντιμετώπιση των εν λόγω επιπτώσεων. Η φύση και το εύρος της δέουσας επιμέλειας εξαρτώνται από τις συνθήκες του εκάστοτε περιστατικού.
11. Να αποφεύγουν να προκαλούν ή να συμβάλλουν σε δυσμενείς επιπτώσεις σε τομείς που καλύπτονται από τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες*, μέσω των δραστηριοτήτων τους, και να τις αντιμετωπίζουν όταν αυτές προκύπτουν.
12. Να επιδιώκουν την πρόληψη ή το μετριασμό δυσμενούς επίπτωσης όταν, αν και αμέτοχες σε αυτήν, η επίπτωση συνδέεται εντούτοις άμεσα με τις δραστηριότητες, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους μέσω επιχειρηματικής σχέσης. Τούτο δεν αποσκοπεί στη μετάθεση ευθυνών από μια οντότητα που προκαλεί δυσμενή επίπτωση στην επιχείρηση με την οποία σχετίζεται επιχειρηματικά.
13. Επιπλέον της αντιμετώπισης δυσμενών επιπτώσεων σε τομείς που καλύπτονται από τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες*, να ενθαρρύνουν, εφ' όσον τούτο είναι δυνατό, τους επιχειρηματικούς εταίρους τους, περιλαμβανομένων των προμηθευτών και υπεργολάβων, να εφαρμόζουν αρχές υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς σύμφωνες με τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες*.
14. Να διαλέγονται με σχετικούς ενδιαφερόμενους παράγοντες παρέχοντάς τους ουσιαστικές ευκαιρίες για να εισακούονται οι απόψεις τους σε σχέση με το σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων για σχέδια ή άλλες δραστηριότητες που μπορούν να επηρεάσουν καίρια τις τοπικές κοινωνίες.
15. Να απέχουν από κάθε ανάρμοστη ανάμειξη στις εγχώριες πολιτικές δραστηριότητες.

B. Οι επιχειρήσεις ενθαρρύνονται:

1. Να υποστηρίζουν, καθώς αρμόζει στις περιστάσεις, συντονισμένες προσπάθειες στα κατάλληλα φόρα για την προώθηση της Διαδικτυακής Ελευθερίας μέσω του σεβασμού της ελευθερίας της διαδικτυακής έκφρασης, καθώς και του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι διαδικτυακά.
2. Να υποστηρίζουν ή να συμμετέχουν, όπου είναι δυνατό, σε πρωτοβουλίες είτε ιδιωτικές είτε από παράγοντες πολλαπλών ενδιαφερόντων και σε κοινωνικό διάλογο σχετικά με την υπεύθυνη διαχείριση των εφοδιαστικών αλυσίδων, διασφαλίζοντας συγχρόνως ότι οι πρωτοβουλίες αυτές λαμβάνουν δεόντως

υπ' όψιν τις κοινωνικο-οικονομικές συνέπειές τους στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ότι τηρούν τα ισχύοντα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα.

III. Διαφάνεια

1. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή έγκαιρων και ακριβών πληροφοριών σχετικά με όλα τα βασικά στοιχεία που αφορούν τις δραστηριότητες, τη δομή, την οικονομική κατάσταση, την απόδοση, το ιδιοκτησιακό καθεστώς και το σύστημα εταιρικής διακυβέρνησής τους. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να παρέχονται για το σύνολο της επιχείρησης και, όπου είναι δυνατό, κατά τομέα επιχειρηματικής ή γεωγραφικής δραστηριότητας. Η πολιτική παροχής πληροφοριών των επιχειρήσεων θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στο είδος, το μέγεθος και την έδρα της επιχείρησης, λαμβανομένων υπ' όψιν του κόστους, του επιχειρηματικού απορρήτου και άλλων στοιχείων ανταγωνιστικότητας.
2. Η πολιτική παροχής πληροφοριών των επιχειρήσεων θα πρέπει να περιλαμβάνει, αλλά όχι να περιορίζεται σε, βασικές πληροφορίες σχετικά με:
 - α) την οικονομική και διαχειριστική απόδοση της επιχείρησης·
 - β) τους στόχους της επιχείρησης·
 - γ) τους κύριους μετόχους και τα δικαιώματα ψήφων, συμπεριλαμβανομένης της δομής ομίλου εταιρειών και ενδοομιλικών σχέσεων, καθώς και τους μηχανισμούς ενδυνάμωσης των ελέγχων·
 - δ) την πολιτική αποδοχών για τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και των υψηλόβαθμων στελεχών, και πληροφορίες για τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, περιλαμβανομένων των προσόντων, της διαδικασίας επιλογής τους, των διευθυντικών θέσεων που ενδεχομένως κατέχουν σε άλλη επιχείρηση και εάν κάθε μέλος του διοικητικού συμβουλίου θεωρείται από το συμβούλιο ως ανεξάρτητο·
 - ε) τις συναλλαγές συνδεδεμένων μερών·
 - στ) τα προβλέψιμα στοιχεία κινδύνου·
 - ζ) θέματα που αφορούν τους εργαζομένους και άλλους ενδιαφερόμενους παράγοντες για τη λειτουργία της επιχείρησης·
 - η) τη διάρθρωση και την πολιτική διακυβέρνησης της επιχείρησης, ιδιαίτερα το περιεχόμενο κάθε κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης ή πολιτικής και τη διαδικασία εφαρμογής τους.
3. Οι επιχειρήσεις ενθαρρύνονται να παρέχουν πρόσθετες πληροφορίες που θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν:
 - α) δημόσιες διακηρύξεις αρχών ή κανόνων επιχειρηματικής συμπεριφοράς, περιλαμβανομένων, ανάλογα με τη σχέση τους με τις δραστηριότητες της επιχείρησης, πληροφοριών για τις πολιτικές της επιχείρησης σε θέματα που καλύπτονται από τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες*·

- β) πολιτικές και άλλους κώδικες συμπεριφοράς τους οποίους ακολουθεί η επιχείρηση, την ημερομηνία υιοθέτησής τους, καθώς και τις χώρες και τις οντότητες στις οποίες εφαρμόζονται οι εν λόγω διακηρύξεις της επιχείρησης·
- γ) τα αποτελέσματα της εφαρμογής των εν λόγω διακηρύξεων και κωδίκων·
- δ) πληροφορίες σχετικά με εσωτερικούς ελέγχους, διαχείριση κινδύνου και συστήματα συμμόρφωσης προς τις κείμενες διατάξεις·
- ε) πληροφορίες για τις σχέσεις με τους εργαζομένους και άλλους ενδιαφερομένους παράγοντες για τη λειτουργία της επιχείρησης.
4. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εφαρμόζουν υψηλής ποιότητας πρότυπα λογιστικού ελέγχου, καθώς και για την παροχή πληροφοριών οικονομικής και μη φύσεως, περιλαμβανομένων πληροφοριών για το περιβάλλον και τα κοινωνικά θέματα κατά περίπτωση. Τα πρότυπα ή οι πολιτικές σύμφωνα με τις οποίες συγκεντρώνονται και δημοσιεύονται πληροφορίες θα πρέπει να αναφέρονται. Θα πρέπει να διενεργείται ετήσιος λογιστικός έλεγχος από ανεξάρτητο, ορκωτό ελεγκτή προκειμένου να παρέχεται στο διοικητικό συμβούλιο και στους μετόχους μια εξωτερική και αντικειμενική διαβεβαίωση ότι τα οικονομικά έγγραφα απεικονίζουν πιστά τη δημοσιονομική κατάσταση και την απόδοση της επιχείρησης σε όλους τους βασικούς τομείς.

IV. Ανθρώπινα δικαιώματα

Τα κράτη έχουν καθήκον να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο πλαίσιο των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των διεθνών υποχρεώσεων όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται, καθώς και της σχετικής εθνικής νομοθεσίας, οι επιχειρήσεις θα πρέπει:

1. Να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, πράγμα που σημαίνει ότι θα πρέπει να αποφεύγουν να παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των άλλων και ότι θα πρέπει να αντιμετωπίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα, εφόσον εμπλέκονται οι ίδιες.
2. Στο πλαίσιο των δικών τους δραστηριοτήτων, να αποφεύγουν να προκαλούν ή να συμβάλλουν σε αρνητικές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα και να τις αντιμετωπίζουν όταν αυτές προκύπτουν.
3. Να αναζητούν τρόπους αποφυγής ή μετριασμού αρνητικών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τις δραστηριότητες, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους μέσω επιχειρηματικής σχέσης, ακόμη και όταν δεν συμβάλλουν σε αυτές τις επιπτώσεις.
4. Να αναλάβουν δέσμευση, μέσω συγκεκριμένης πολιτικής, σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
5. Να εφαρμόζουν δέουσα επιμέλεια στα ανθρώπινα δικαιώματα ανάλογα με το μέγεθός τους, τη φύση και το πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους, καθώς και με τη σοβαρότητα του κινδύνου αρνητικών επιπτώσεων που αυτές μπορούν να έχουν στα ανθρώπινα δικαιώματα.

6. Να θεσπίσουν νόμιμες διαδικασίες ή να συνεργάζονται μέσω αυτών για την επανόρθωση αρνητικών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα όπου εντοπίζεται ότι έχουν προκαλέσει ή συμβάλει σε αυτές.

V. Απασχόληση και εργασιακές σχέσεις

Οι επιχειρήσεις, στο πλαίσιο της εφαρμοστέας νομοθεσίας και των επικρατουσών πρακτικών για τις εργασιακές σχέσεις και την απασχόληση, καθώς και των εφαρμοστέων διεθνών εργασιακών προτύπων, θα πρέπει:

1. α) Να σέβονται το δικαίωμα των εργαζομένων στην πολυεθνική επιχείρηση να συστήνουν ή να συμμετέχουν σε συνδικαλιστικές οργανώσεις και φορείς εκπροσώπησης της επιλογής τους·

β) Να σέβονται το δικαίωμα των εργαζομένων στην πολυεθνική επιχείρηση να έχουν συνδικαλιστικές οργανώσεις και φορείς εκπροσώπησης της επιλογής τους με σκοπό τη συλλογική διαπραγμάτευση, και να διαπραγματεύονται εποικοδομητικά, είτε χωριστά είτε μέσω εργοδοτικών οργανώσεων, με τους εν λόγω εκπροσώπους, προκειμένου να καταλήγουν σε συμφωνίες για τους όρους απασχόλησης·

γ) Να συμβάλλουν στην ουσιαστική κατάργηση της παιδικής εργασίας, και να λάβουν άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα που να διασφαλίζουν κατεπειγόντως την απαγόρευση και την εξάλειψη των χειρότερων μορφών παιδικής εργασίας·

δ) Να συμβάλλουν στην εξάλειψη κάθε μορφής καταναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα που να διασφαλίζουν ότι δεν υπάρχει καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία στις δραστηριότητές τους·

ε) Οι δραστηριότητές τους να διαπνέονται από την αρχή των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης στην εργασία και να μην ασκούν διακριτική μεταχείριση εις βάρος των εργαζομένων τους όσον αφορά την πρόσληψη ή την απασχόληση, για λόγους φυλής, χρώματος, φύλου, θρησκείας, πολιτικού φρονήματος, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης ή άλλης κατάστασης, εκτός εάν επιλογή, βασιζόμενη σε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εργαζομένων, προωθεί κυβερνητικές πολιτικές που αποσκοπούν σε μεγαλύτερη ισότητα ευκαιριών απασχόλησης ή σχετίζεται με τις απαιτήσεις συγκεκριμένης θέσης εργασίας.
2. α) Να παρέχουν στους εκπροσώπους των εργαζομένων τα αναγκαία μέσα για τη σύναψη λειτουργικών συλλογικών συμβάσεων

β) Να παρέχουν στους εκπροσώπους των εργαζομένων τις αναγκαίες πληροφορίες για ουσιαστικές διαπραγματεύσεις επί των όρων απασχόλησης

γ) Να παρέχουν πληροφορίες στους εργαζομένους και τους εκπροσώπους τους οι οποίες θα τους επιτρέπουν να σχηματίζουν πραγματική αντίληψη για την αποδοτικότητα της οντότητας ή, ενδεχομένως, της επιχείρησης στο σύνολό της.
3. Να προωθούν τις διαβουλεύσεις και τη συνεργασία μεταξύ εργοδοτών, εργαζομένων και των εκπροσώπων τους, σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος.
4. α) Να τηρούν πρότυπα απασχόλησης και εργασιακών σχέσεων όχι λιγότερο ευνοϊκά από εκείνα που τηρούν οι συγκρίσιμοι εγχώριοι εργοδότες

β) Όταν πολυεθνικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε αναπτυσσόμενες χώρες όπου ενδεχομένως δεν υπάρχουν συγκρίσιμοι εργοδότες, να παρέχουν τα καλύτερα δυνατά ημερομίσθια, παροχές και συνθήκες εργασίας, στο πλαίσιο κυβερνητικών πολιτικών. Τα ανωτέρω θα πρέπει να είναι ανάλογα με την οικονομική θέση της επιχείρησης, αλλά θα πρέπει τουλάχιστον να επαρκούν για τις βασικές ανάγκες των εργαζομένων και των οικογενειών τους

γ) Να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την ασφάλεια και την υγιεινή των εργαζομένων κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

5. Κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους, και στο μέγιστο δυνατό βαθμό, να χρησιμοποιούν εγχώριο προσωπικό και να το εκπαιδεύουν με σκοπό τη βελτίωση του επιπέδου κατάρτισής του, σε συνεργασία με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και, ενδεχομένως, με τις αρμόδιες κυβερνητικές αρχές.
6. Εφ' όσον σχεδιάζουν μεταβολές στις δραστηριότητές τους που είναι δυνατό να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην απασχόληση, ιδίως σε περίπτωση κλεισίματος οντότητας με αποτέλεσμα ομαδικές απολύσεις, να προειδοποιούν εγκαίρως για τις εν λόγω μεταβολές τους εκπροσώπους των εργαζομένων και τις οργανώσεις τους και, ενδεχομένως, τις αρμόδιες κυβερνητικές αρχές, και να συνεργάζονται με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και τις αρχές αυτές προκειμένου να ελαφρύνουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό τα αρνητικά αποτελέσματα. Λαμβανομένων υπ' όψιν των ιδιαίτερων συνθηκών κάθε περίπτωσης, θα ήταν σκόπιμο να ενημερώνει η διοίκηση τους ενδιαφερομένους πριν από τη λήψη της τελικής απόφασης. Άλλα μέσα μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη ουσιαστικής συνεργασίας για την ελάφρυνση των αποτελεσμάτων τέτοιων αποφάσεων.
7. Στο πλαίσιο καλή τη πίστει διαπραγματεύσεων με εκπροσώπους των εργαζομένων για τις συνθήκες εργασίας ή ενώ οι εργαζόμενοι ασκούν τα συνδικαλιστικά τους δικαιώματα, να μην απειλούν να μεταφέρουν το σύνολο ή μέρος επιχειρησιακής μονάδας από τη χώρα στην οποία ευρίσκεται και να μη μεταφέρουν εργαζομένους από άλλες μονάδες της επιχείρησης ευρισκόμενες σε άλλες χώρες, με σκοπό να ασκήσουν αθέμιτο επηρεασμό κατά τις διαπραγματεύσεις αυτές ή να παρακωλύσουν την άσκηση των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων.
8. Να δίνουν τη δυνατότητα στους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους των εργαζομένων για συλλογικές διαπραγματεύσεις ή για διαπραγματεύσεις σε θέματα σχέσεων εργαζομένων – εργοδοτών και για διαβουλεύσεις σε θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος με εκπροσώπους της διοίκησης που έχουν αρμοδιότητα να λαμβάνουν αποφάσεις στα θέματα αυτά.

VI. Περιβάλλον

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει, στο πλαίσιο της νομοθεσίας και των διοικητικών πρακτικών των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται και, λαμβάνοντας υπ' όψιν σχετικές διεθνείς συμφωνίες, αρχές, στόχους και πρότυπα, να λαμβάνουν δεόντως υπ' όψιν την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας και ασφάλειας και να διεξάγουν εν γένει τις δραστηριότητές τους με τρόπο που να συμβάλλει στον ευρύτερο στόχο της αειφόρου ανάπτυξης. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει, ιδίως:

1. Να καταρτίζουν και να εφαρμόζουν ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης προσαρμοσμένο στη συγκεκριμένη επιχείρηση, που να περιλαμβάνει:
 - α) τη συλλογή και αξιολόγηση επαρκούς και έγκαιρης πληροφόρησης σχετικής με τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους στο περιβάλλον, στην υγεία και στην ασφάλεια
 - β) τον καθορισμό μετρήσιμων ευρύτερων και, όπου είναι δυνατό, επιμέρους στόχων για βελτιωμένες επιδόσεις στον τομέα του περιβάλλοντος, και στη χρήση των πόρων, των οποίων η αποδοτικότητα να αναθεωρείται περιοδικά· όπου είναι δυνατό, οι επιμέρους στόχοι θα πρέπει να είναι σύμφωνοι με σχετικές εθνικές πολιτικές και διεθνείς δεσμεύσεις για το περιβάλλον· και
 - γ) τακτική παρακολούθηση και έλεγχο της προόδου για την επίτευξη των στόχων στους τομείς του περιβάλλοντος, της υγείας και της ασφάλειας.
2. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τις παραμέτρους του κόστους, του επιχειρηματικού απορρήτου και της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας:
 - α) να παρέχουν εγκαίρως στο κοινό και στους εργαζομένους επαρκή, μετρήσιμη και επαληθεύσιμη (όπου είναι δυνατό) πληροφόρηση σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις, από τις δραστηριότητες της επιχείρησης, στο περιβάλλον, στην υγεία και στην ασφάλεια, πληροφόρηση η οποία θα μπορούσε να περιλαμβάνει την πρόοδο που σημειώθηκε ως προς τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων, και
 - β) να επικοινωνούν εγκαίρως και να διαβουλεύονται με τις κοινότητες που επηρεάζονται άμεσα από τις πολιτικές της επιχείρησης, και από την εφαρμογή τους, στους τομείς του περιβάλλοντος, της υγείας και της ασφάλειας.
3. Να εκτιμούν και να αντιμετωπίζουν, κατά τη λήψη των αποφάσεων, τις προβλέψιμες επιπτώσεις που μπορεί να έχουν για το περιβάλλον, την υγεία και την ασφάλεια οι δραστηριότητες, τα εμπορεύματα και οι υπηρεσίες της επιχείρησης, καθ' όλον τον κύκλο ζωής τους προκειμένου αυτές να αποφεύγονται ή, όταν είναι αναπόφευκτο, να μετριάζονται. Σε περίπτωση που οι προγραμματιζόμενες δραστηριότητες μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, την υγεία και την ασφάλεια και, στην περίπτωση που υπόκεινται σε απόφαση αρμόδιας αρχής, να συντάσσουν έκθεση εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
4. Λαμβανομένης υπ' όψιν της επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσης των κινδύνων, όταν υπάρχει απειλή σοβαρής ζημίας για το περιβάλλον, λαμβάνοντας επίσης υπ' όψιν την ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια, να μην επικαλούνται την έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας προκειμένου να αναβάλουν τη λήψη μέτρων αποτελεσματικών, σε σχέση με το κόστος τους, για την πρόληψη ή μείωση της ζημίας.
5. Να καταρτίζουν σχέδια έκτακτης ανάγκης για την πρόληψη, μείωση και έλεγχο σοβαρών ζημιών στο περιβάλλον και την υγεία που μπορεί να προκαλέσουν οι δραστηριότητές τους, περιλαμβανομένων των ατυχημάτων και των επειγόντων περιστατικών, καθώς και μηχανισμούς άμεσης ειδοποίησης των αρμοδίων αρχών.

6. Να επιδιώκουν διαρκώς τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων τους στο επίπεδο της επιχείρησης και, όπου είναι δυνατό, της εφοδιαστικής της αλυσίδας, ενθαρρύνοντας, δραστηριότητες όπως:

α) υιοθέτηση, σε όλες τις μονάδες της επιχείρησης, τεχνολογίας και μεθόδων λειτουργίας που να ανταποκρίνονται στα πρότυπα περιβαλλοντικής επίδοσης της πιο αποτελεσματικής μονάδας της επιχείρησης,

β) ανάπτυξη και διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών που δεν επιβαρύνουν υπέρμετρα το περιβάλλον, είναι ασφαλή κατά την χρήση, μειώνουν την εκπομπή αερίων θερμοκηπίου, εξοικονομούν ενέργεια και φυσικούς πόρους, μπορούν να ξαναχρησιμοποιηθούν, να ανακυκλωθούν ή να απορριφθούν με ασφάλεια,

γ) προσπάθεια για επίτευξη πληρέστερης ενημέρωσης των καταναλωτών όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη χρήση των προϊόντων και υπηρεσιών της επιχείρησης, περιλαμβανομένης της ακριβούς πληροφόρησης σχετικά με τα προϊόντα της (για παράδειγμα, σχετικά με εκπομπή αερίων θερμοκηπίου, βιοποικιλότητα, αποτελεσματική χρήση των πόρων, ή άλλα περιβαλλοντικά ζητήματα) και

δ) διερεύνηση και καθορισμός τρόπων βελτίωσης των περιβαλλοντικών επιδόσεων της επιχείρησης μακροπρόθεσμα, για παράδειγμα με την ανάπτυξη στρατηγικών για μείωση των εκπομπών αερίων, αποτελεσματική χρήση των πόρων και την ανακύκλωση, αντικατάσταση ή μείωση της χρήσης τοξικών ουσιών, ή στρατηγικών σχετικών με τη βιοποικιλότητα.

7. Να εκπαιδεύουν και να επιμορφώνουν επαρκώς τους εργαζομένους σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένου του χειρισμού επικίνδυνων υλικών και της πρόληψης περιβαλλοντικών ατυχημάτων, καθώς και όσον αφορά γενικότερα θέματα διαχείρισης του περιβάλλοντος, όπως διαδικασίες καθορισμού περιβαλλοντικών επιπτώσεων, δημόσιες σχέσεις και τεχνολογίες περιβάλλοντος.
8. Να συμβάλλουν στην ανάπτυξη ουσιαστικής και οικονομικά αποδοτικής πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος μέσω, π.χ., εταιρικών σχέσεων ή πρωτοβουλιών που προωθούν την περιβαλλοντική συνείδηση και προστασία.

VII. Καταπολέμηση της δωροδοκίας, της υποκίνησης σε δωροδοκία και της εκβίασης

Οι επιχειρήσεις δεν θα πρέπει, άμεσα ή έμμεσα, να προσφέρουν, υπόσχονται, παραχωρούν ή επιδιώκουν δωροδοκία ή άλλο μη οφειλόμενο αντάλλαγμα προκειμένου να αποκτήσουν ή να διατηρήσουν επιχειρηματική δραστηριότητα ή άλλο μη οφειλόμενο πλεονέκτημα. Επίσης, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αντιστέκονται στην υποκίνηση σε δωροδοκία και στην εκβίαση. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει, ιδίως:

1. Να μην προσφέρουν, υπόσχονται ή παραχωρούν μη οφειλόμενο χρηματικό ή άλλο αντάλλαγμα σε δημόσιους λειτουργούς ή σε υπαλλήλους επιχειρηματικών εταιρών. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι επιχειρήσεις δεν θα πρέπει να ζητούν, να συμφωνούν να λάβουν ή να δέχονται μη οφειλόμενο χρηματικό ή άλλο

αντάλλαγμα από δημόσιους λειτουργούς ή από υπαλλήλους επιχειρηματικών εταιρών. Οι επιχειρήσεις δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούν τρίτους όπως πράκτορες και άλλους μεσάζοντες, συμβούλους, αντιπροσώπους, διανομείς, κοινοπραξίες, αναδόχους και προμηθευτές και εταίρους σε κοινές επιχειρήσεις για να διοχετεύουν μη οφειλόμενα χρηματικά ή άλλα ανταλλάγματα προς δημόσιους λειτουργούς, ή σε υπαλλήλους επιχειρηματικών εταιρών τους ή σε συγγενείς τους ή επιχειρηματικούς συνεργάτες τους.

2. Να αναπτύσσουν και να υιοθετούν κατάλληλους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, προγράμματα δεοντολογίας και συμμόρφωσης ή μέτρα για την πρόληψη και ανίχνευση της δωροδοκίας, καταρτιζόμενα βάσει εκτίμησης κινδύνου λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε επιχείρησης, ιδίως τους κινδύνους δωροδοκίας που μπορεί αυτή να αντιμετωπίσει (όπως η γεωγραφική θέση της και ο τομέας δραστηριότητάς της). Οι εν λόγω μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου και τα προγράμματα ή μέτρα δεοντολογίας και συμμόρφωσης θα πρέπει να περιλαμβάνουν σύστημα οικονομικών και λογιστικών διαδικασιών, καθώς και σύστημα εσωτερικών ελέγχων, διαμορφωμένο κατά τρόπον ώστε να καθίσταται δυνατή η ορθή και ακριβής τήρηση βιβλίων, αρχείων και λογαριασμών προκειμένου να διασφαλίζεται ότι αυτοί δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν με σκοπό τη δωροδοκία ή την απόκρυψη δωροδοκίας. Οι ιδιαιτερότητες και οι κίνδυνοι δωροδοκίας θα πρέπει να παρακολουθούνται και να επανεκτιμώνται τακτικά για να εξασφαλίζεται ότι οι εν λόγω μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου και τα προγράμματα ή μέτρα δεοντολογίας και συμμόρφωσης των επιχειρήσεων είναι τα ενδεδειγμένα και παραμένουν αποτελεσματικά, και να μειώνεται ο κίνδυνος να γίνονται οι επιχειρήσεις συνεργοί σε πράξεις διαφθοράς, δωροδοκίας και εκβίασης.
3. Να απαγορεύουν ή να αποτρέπουν, στο πλαίσιο των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου και των προγραμμάτων ή μέτρων δεοντολογίας και συμμόρφωσης, την καταβολή μικρών πληρωμών διευκόλυνσης, οι οποίες είναι εν γένει παράνομες στις χώρες όπου πραγματοποιούνται, και, όταν αυτό συμβαίνει, οι εν λόγω πληρωμές να καταγράφονται επακριβώς σε βιβλία και οικονομικές καταστάσεις.
4. Να εξασφαλίζουν, λαμβάνοντας υπόψη τους ιδιαίτερους κινδύνους δωροδοκίας που αντιμετωπίζουν, κατάλληλα τεκμηριωμένη δέουσα επιμέλεια όσον αφορά στην πρόσληψη, καθώς και στην ορθή και τακτική εποπτεία πρακτόρων, και ότι η αμοιβή των πρακτόρων είναι η κατάλληλη και μόνον για την παροχή νόμιμων υπηρεσιών. Ενδεχομένως, κατάλογος των πρακτόρων που έχουν προσληφθεί στο πλαίσιο συναλλαγών με δημόσιες υπηρεσίες και κρατικές επιχειρήσεις, θα πρέπει να τηρείται στη διάθεση των αρμόδιων αρχών, σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους κανόνες περί διαφάνειας.
5. Να ενισχύουν τη διαφάνεια των δραστηριοτήτων τους στο πλαίσιο της καταπολέμησης της δωροδοκίας, της υποκίνησης σε δωροδοκία και της εκβίασης. Τα σχετικά μέτρα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν δημόσιες δεσμεύσεις κατά της δωροδοκίας, της υποκίνησης σε δωροδοκία και της εκβίασης και γνωστοποίηση των διοικητικών μηχανισμών και των εσωτερικών ελέγχων, προγραμμάτων ή μέτρων δεοντολογίας και συμμόρφωσης που έχουν ληφθεί για την τήρηση αυτών των δεσμεύσεων. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει επίσης να προωθούν το δημόσιο διάλογο ώστε να ευαισθητοποιείται το κοινό και να συνεργάζεται στην καταπολέμηση της δωροδοκίας, της υποκίνησης σε δωροδοκία και της εκβίασης.

6. Να προωθούν την ενημέρωση των εργαζομένων σχετικά με τις πολιτικές της επιχείρησης, καθώς και με το σύστημα εσωτερικών ελέγχων και προγραμμάτων ή μέτρων δεοντολογίας και συμμόρφωσης κατά της δωροδοκίας, της υποκίνησης σε δωροδοκία και της εκβίασης και την τήρησή τους από τους εργαζομένους, μέσω κατάλληλης διάδοσης των εν λόγω πολιτικών, προγραμμάτων ή μέτρων και μέσω επιμορφωτικών προγραμμάτων και πειθαρχικών διαδικασιών.
7. Να μην καταβάλλουν παράνομες συνεισφορές σε υποψηφίους για δημόσια αξιώματα ή σε πολιτικά κόμματα ή άλλες πολιτικές οργανώσεις. Οι πολιτικές συνεισφορές θα πρέπει να γίνονται σε απόλυτη συμμόρφωση με τους σχετικούς κανόνες περί διαφάνειας και να αναφέρονται στη διοίκηση της επιχείρησης.

VIII. Συμφέροντα των καταναλωτών

Στις σχέσεις τους με τους καταναλωτές, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εφαρμόζουν θεμιτές επιχειρηματικές, εμπορικές και διαφημιστικές πρακτικές, και να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν την ποιότητα και την αξιοπιστία των προϊόντων και υπηρεσιών τους. Θα πρέπει ιδίως:

1. Να εξασφαλίζουν ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες τους πληρούν όλες τις συμφωνημένες ή απαιτούμενες από το νόμο προδιαγραφές υγιεινής και ασφάλειας του καταναλωτή, περιλαμβανομένων των σχετικών με τις υγειονομικές προειδοποιήσεις και τις πληροφορίες ασφαλείας.
2. Να παρέχουν ακριβείς, επαληθεύσιμες και σαφείς πληροφορίες που να δίνουν τη δυνατότητα στον καταναλωτή να λαμβάνει ενσυνείδητα τις αποφάσεις του, τόσο σχετικά με τις τιμές όσο και, κατά περίπτωση, με το περιεχόμενο, την ασφαλή χρήση, τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, τη συντήρηση, αποθήκευση και απόρριψη των αγαθών και υπηρεσιών. Όπου είναι εφικτό, οι εν λόγω πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται με τρόπο που να διευκολύνει τη σύγκριση προϊόντων από τον καταναλωτή.
3. Να παρέχουν πρόσβαση στους καταναλωτές σε δίκαιες, εύχρηστες, έγκαιρες και αποτελεσματικές διαδικασίες για την εξώδικη διευθέτηση των διαφορών και την αποζημίωσή τους χωρίς υπερβολικό κόστος ή διατυπώσεις.
4. Να μην προβαίνουν σε απατηλές, παραπλανητικές, δόλιες ή αθέμιτες δηλώσεις, παραλήψεις ή άλλες πρακτικές.
5. Να υποστηρίζουν προωθητικές ενέργειες για την εκπαίδευση των καταναλωτών σε τομείς στους οποίους αυτές δραστηριοποιούνται, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να βελτιώνεται η ικανότητα των καταναλωτών να: *i)* προβαίνουν σε συνειδητές επιλογές όταν πρόκειται για πολύπλοκα προϊόντα, υπηρεσίες και αγορές, *ii)* κατανοούν πληρέστερα τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των αποφάσεών τους και *iii)* υποστηρίζουν τη βιώσιμη κατανάλωση.
6. Να σέβονται την ιδιωτική ζωή των καταναλωτών και να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα που να εξασφαλίζουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία αυτές συλλέγουν, αποθηκεύουν, επεξεργάζονται ή διαδίδουν.
7. Να συνεργάζονται πλήρως με τις δημόσιες αρχές για την πρόληψη και την καταπολέμηση απατηλών πρακτικών στο μάρκετινγκ (περιλαμβανομένης

παραπλανητικής διαφήμισης και εμπορικής απάτης) και τη μείωση ή την πρόληψη σοβαρών κινδύνων για τη δημόσια υγεία και ασφάλεια ή για το περιβάλλον από την κατανάλωση, τη χρήση ή την απόρριψη των προϊόντων και των υπηρεσιών τους.

8. Να λαμβάνουν υπόψη, κατά την εφαρμογή των ανωτέρω αρχών, *i)* τις ανάγκες των ευάλωτων και μη προνομιούχων καταναλωτών και *ii)* τις ιδιαίτερες προκλήσεις που μπορεί να συνεπάγεται το ηλεκτρονικό εμπόριο για τους καταναλωτές.

IX. Επιστήμη και τεχνολογία

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει:

1. Να προσπαθήσουν να προσαρμόσουν τις δραστηριότητές τους με τις πολιτικές και τα σχέδια επιστήμης και τεχνολογίας των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται και να συμβάλλουν, όπου είναι δυνατό, στην ανάπτυξη της τοπικής και εγχώριας δημιουργικής δυναμικότητας.
2. Να υιοθετούν, όπου είναι δυνατό, στο πλαίσιο των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων, πρακτικές που επιτρέπουν τη μεταφορά και ταχεία διάδοση τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.
3. Όπου είναι εφικτό, να ασκούν δραστηριότητες ανάπτυξης επιστήμης και τεχνολογίας στις χώρες υποδοχής που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της εγχώριας αγοράς καθώς και να προσλαμβάνουν εγχώριο προσωπικό σε θέσεις επιστήμης και τεχνολογίας και να ενθαρρύνουν την επιμόρφωσή του, λαμβάνοντας υπόψη τις εμπορικές ανάγκες της επιχείρησης.
4. Όταν χορηγούν άδειες για τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ή κατ' άλλον τρόπο προβαίνουν σε μεταφορά τεχνολογίας, να το κάνουν υπό λογικούς όρους και προϋποθέσεις και με τρόπο που να συμβάλλει στις μακροπρόθεσμες προοπτικές αειφόρου ανάπτυξης της χώρας υποδοχής.
5. Όταν αυτό συμβαδίζει με τους επιχειρηματικούς στόχους, να αναπτύσσουν δεσμούς με τοπικά πανεπιστήμια, δημόσια ιδρύματα ερευνών, και να συμμετέχουν σε κοινά ερευνητικά προγράμματα με την εγχώρια βιομηχανία ή βιομηχανικούς συνδέσμους.

X. Ανταγωνισμός

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει:

1. Να ασκούν τις δραστηριότητές τους κατά τρόπο σύμφωνο με την εφαρμοστέα νομοθεσία περί ανταγωνισμού, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική νομοθεσία όλων των χωρών όπου η δραστηριότητά τους μπορεί να στρεβλώνει τον ανταγωνισμό.
2. Να μην συνάπτουν ή εκτελούν στρεβλωτικές του ανταγωνισμού συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, περιλαμβανομένων συμφωνιών:

- α) για τον καθορισμό τιμών,
 - β) για την υποβολή συντονισμένων προσφορών,
 - γ) για την εφαρμογή περιορισμών ή ποσοστώσεων στην παραγωγή, ή
 - δ) για την από κοινού εκμετάλλευση ή για τον διαχωρισμό των αγορών, με την κατανομή πελατών, προμηθευτών, περιοχών ή εμπορικών δραστηριοτήτων.
3. Να συνεργάζονται με τις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές, στο πλαίσιο ερευνών τους, με το να παρέχουν, μεταξύ άλλων και υπό την επιφύλαξη της ισχύουσας νομοθεσίας και των κατάλληλων μέτρων διασφάλισης, απαντήσεις κατά το δυνατόν άμεσες και ολοκληρωμένες σε αιτήματα για παροχή πληροφοριών, εξετάζοντας τη χρήση διαθέσιμων μέσων, όπως η άρση του απορρήτου εάν χρειαστεί, για την προώθηση ουσιαστικής και αποτελεσματικής συνεργασίας ανάμεσα στις αρχές που διεξάγουν τις έρευνες.
 4. Να μεριμνούν για την τακτική ενημέρωση του προσωπικού τους ως προς τη σημασία τήρησης όλων των εφαρμοστέων νομοθεσιών περί ανταγωνισμού και, ιδίως, να επιμορφώνουν τα διοικητικά στελέχη τους πάνω σε θέματα ανταγωνισμού.

XI. Φορολογία

1. Είναι σημαντικό να συμβάλλουν οι επιχειρήσεις στα δημοσιονομικά έσοδα των χωρών υποδοχής, με την έγκαιρη εκπλήρωση των φορολογικών τους υποχρεώσεων. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει ιδίως να συμμορφώνονται τόσο με το γράμμα όσο και με το πνεύμα της φορολογικής νομοθεσίας των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται. Να τηρούν το πνεύμα της νομοθεσίας σημαίνει να διακρίνουν και να ακολουθούν την πρόθεση του νομοθέτη. Μια τέτοια ερμηνεία δεν σημαίνει ότι μια επιχείρηση πρέπει να καταβάλει φόρο υψηλότερο από αυτόν που προβλέπει ο νόμος. Η φορολογική συμμόρφωση περιλαμβάνει μέτρα όπως η έγκαιρη παροχή, στις αρμόδιες αρχές, της σχετικής ή απαιτούμενης από το νόμο πληροφόρησης για τον σωστό υπολογισμό των φόρων στους οποίους υπόκεινται οι δραστηριότητές τους και η εφαρμογή, στις ενδοομιλικές τιμολογήσεις, των αρχών του ελεύθερου ανταγωνισμού.
2. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να θεωρούν τη φορολογική διακυβέρνηση και τη φορολογική συμμόρφωση ως σημαντικά στοιχεία των ελεγκτικών μηχανισμών τους και των συστημάτων τους διαχείρισης κινδύνων, με την ευρεία έννοια. Συγκεκριμένα, τα διοικητικά συμβούλια των επιχειρήσεων θα πρέπει να θεσπίσουν στρατηγικές διαχείρισης φορολογικού κινδύνου για να εξασφαλίσουν ότι οι χρηματοπιστωτικοί και ρυθμιστικοί κίνδυνοι, καθώς και η διακύβευση της φήμης της επιχείρησης που συνδέεται με τη φορολόγηση, προσδιορίζονται και αξιολογούνται πλήρως.